

Mamontova E. V. The problem of Russian language in Ukraine: myths and reality.

The article is dedicated to the problem of Russian language as a social — political life factor in our country. The objectives of the research are: the analysis of the actual materials and the content of fundamental normative — legal statements which regulate language policy in Ukraine in the context of the language conflict.

С. Л. Овсієнко

ПРОБЛЕМА ЛЕГІТИМНОСТІ ДВОХ ЧАСТИН НРУ (ІСТОРИЧНИЙ АНАЛІЗ)

Становлення Руху як партії у першій половині 90-х рр. відбувалося в умовах, спільних для всіх політичних сил. Закономірною реальністю цього процесу був “розкол” як кризове явище, що мало свої причини виникнення, межі існування та наслідки. “Розкол” спіткав такі партії як НРУ (1992 р.), УРП (Українська республіканська партія), СПУ (Соціалістична партія України), СДПУ (Соціал-демократична партія України) тощо. З середини 90-х рр. Рух втрачає завойований статус впливової партії, свідченням цього були президентські (1994 р.) та парламентські (1998 р.) вибори. Наслідком власної політичної діяльності стало виникнення внутрішньопартійної кризової ситуації у 1997 — 1999 рр., у результаті чого відбувся “розкол” найбільшої націонал-демократичної партії.

Після проведення 28 лютого 1999 р. позачергових X Зборів НРУ та 7 березня 1999 р. позачергового другого етапу IX з’їзду НРУ в обох частинах Руху стала актуальною проблема їх легітимності. Визнання легітимності з’їзду повинне було свідчити про перемогу однієї частини НРУ над іншою, а з нею можливість використовувати назву партії, яка мала встановлений політичний імідж, електорат, право висувати кандидата на президентські вибори. В. Чорновіл розпочав першим вирішувати цю проблему у Мін’юсті. Дослідження проблеми відповідності того чи іншого рухівського з’їзду Статуту НРУ та порівняння з рішенням Мін’юсту дає можливість проаналізувати деякі причини “розколу” Руху та вплив рішень правових та судових органів з цього питання на розвиток партії та подолання наслідків “розколу”. Порушена в дослідженні проблема не була предметом наукового аналізу.

На ІХ з'їзді Руху (грудень 1998 р.) було прийнято рішення, що ІХ з'їзд НРУ мав відбутися у два етапи: другий етап — напередодні виборчої кампанії у травні 1999 р. На другому етапі партія повинна була остаточно затвердити кандидата від НРУ на вибори; делегатами мали бути ті, хто обирався на перший етап.

Статут НРУ визначав, що позачергові Всеукраїнські Збори Руху могли бути скликані на вимогу Всеукраїнської партійної конференції (ВПК), Центрального Проводу (ЦП), або 1/3 КО (крайова організація) Руху (стаття (ст.) 45). За ст. 46 Статуту НРУ делегати Зборів Руху обиралися з числа членів Руху на КК (крайова конференція) Руху за поданням РО (районна організація) згідно з нормою представництва, визначеною ВПК і ЦП Руху. До числа делегатів також входили члени ЦП, ЦКРК (Центральна контрольно-ревізійна комісія), члени фракції НРУ, які були членами Руху. Ст. 47 повідомляла, що Збори НРУ були чинні за умови участі в них 2/3 делегатів. За ст. 53 вищим керівним органом НРУ у період між Зборами й ВПК був ЦП. За ст. 54 засідання ЦП проводив Голова НРУ, а у разі його відсутності засідання проводив один з його заступників. ЦП скликав Збори НРУ, ВПК НРУ та формував порядок денний Зборів та ВПК. Ухвали та рішення ЦП приймалися простою більшістю голосів. За ст. 57 Голова Руху репрезентував партію в органах влади та управління, на підприємствах, в установах та організаціях України і за її межами. Голова Руху мав право скликати ВПК, ЦП, виступати від імені Руху, а також підписував Ухвали Зборів НРУ, ВПК та засідань ЦП [1, 13-16]. За ст. 35 найвищим органом КО НРУ була конференція, яка скликала не рідше, ніж один раз на рік за рішенням КР. Позачергова конференція скликала за ухвалою КР НРУ або на вимогу Крайового проводу (КП), підтриману 1/3 РО. В особливих випадках КК могла скликатися за ухвалою ЦП. КК чинна, якщо в ній брали участь 2/3 обраних делегатів. За ст. 36 керівним органом КО НРУ у період між КК була КР, яка за ст. 37 проводила засідання не рідше одного разу на два місяці. Позачергові засідання КР скликалися за ухвалою КП або ініціативою 1/3 РО [2, с. 10-11].

При дослідженні даної проблеми були проаналізовані події, які передували з'їздам і пов'язані з їх проведенням. 15 січня

1999 р. відбулася закрита нарада Голови НРУ та 13 голів КО, які 16 січня 1999 р. вимагали скликати позачерговий з'їзд [3]. У спогадах “костенківців” існують певні неточності та протиріччя. Так, В. Шевченко зазначав, що 3 лютого Президія ЦП, в якій йшлося про ідею позачерговго з'їзду, на якій головував В. Чорновіл, одногосно ухвалила призначити засідання ЦП на 20 лютого [4; 5]. У “Рішенні фракції НРУ” відзначалося, що 16 лютого 1999 р. фракція Руху за участю Голови В. Чорновола прийняла рішення пропонувати Президії ЦП НРУ 20 лютого 1999 р. скликати спільне засідання ЦП та фракції НРУ для вироблення компромісної позиції, спрямованої на нормалізацію ситуації у фракції та партії. В. Чорновіл відмовився визнати це рішення [5].

13 голів КО 16 лютого 1999 р. оголосили себе “оргкомітетом” зі скликання 6 березня 1999 р. другого етапу ІХ Зборів НРУ [6]. 18 лютого Голова НРУ видав розпорядження про покладання на себе керівництва Секретаріатом НРУ, підпорядкував собі охорону приміщень, заборонив виконувати накази та розпорядження інших посадових осіб без узгодження з ним особисто [7; 4].

20 лютого відбулося засідання ЦП, у якому взяли участь 29 з 55 членів та 11 депутатів фракції Руху у ВР, які не були членами НРУ. Засідання прийняло Ухвалу “Про скликання Х позачергових Всеукраїнських Зборів НРУ” [8]. ЦП звернувся до голів низових організацій НРУ з наказом скликати до 27 лютого 1999 р. КК відповідно до ст. 54 Статуту НРУ. Делегати, які були обрані на КК, повинні були обов'язково направлені на з'їзд 28 лютого 1999 р. незалежно від причин (зрив КК керівником КО), які б заважали цьому [9].

Також на засіданні ЦП були встановлені норми представництва на Збори: 1 делегат від 60 членів НРУ та члени ЦП, ЦКРК (Центральна контрольно-ревізійна комісія), народні депутати — члени Руху, які згідно зі Статутом були делегатами Зборів НРУ. ЦП ухвалив КО НРУ протягом 21 — 23 лютого провести засідання КР, на яких визначити норму представництва на КК, а протягом 22 — 25 лютого провести збори РО та МО (міські організації) НРУ, на яких обрати делегатів КК і за нормою представництва та відповідно їх чисельності делегатів позачергових Х Зборів НРУ для затвердження на КК Руху [10].

“Опозиція” 20 лютого 1999 р. в Ухвалі ЦП використала Статут НРУ для аргументації нестатутних дій 13 голів КО НРУ 16 лютого 1999 р.: 1) за ст. 45 1/3 КО НРУ мала право вимагати скликання позачергових Зборів; 2) за пунктом Г ст. 50 і ст. 54 скликати Збори мали право ВПК та ЦП; 3) за ст. 46 норма представництва КО Руху на Зборах визначалася ВПК та ЦП; 4) Статут НРУ не передбачав створення спеціальних робочих структур, зокрема, оргкомітету для організації і проведення Зборів. За ст. 56 практичне виконання ухвал вищих органів Руху забезпечував Секретаріат НРУ; 5) перший етап ІХ Зборів НРУ визначив час проведення другого етапу Зборів, який мав відбутися у визначений Законом “Про вибори Президента України” термін для висування кандидатів у Президенти України. ЦП ухвалив, що: 1) заява 13 голів КО НРУ від 16 лютого 1999 р. порушує Статут НРУ; 2) дана заява є нечинною, тому забороняється її виконання усіма структурами НРУ; 3) КО НРУ мають виконувати рішення першого етапу ІХ Зборів НРУ [11]. В Ухвалі ЦП НРУ “Про другий етап ІХ Всеукраїнських Зборів НРУ” відмічалось, що ініціатори нестатутних дій щодо переобрання повноважень Зборів Руху чи ЦП ставили себе поза партією [12].

В. Чорновіл у “Зверненні до всіх членів Руху” відзначав, що проведення “опозицією” 20 лютого засідання ЦП започаткувало “розкол” у партії. Він повідомляв про нестатутну дію заступника Голови НРУ Б. Бойка, який скасував розпорядження Голови НРУ щодо перенесення дати скликання ЦП до закінчення роботи погоджувальної комісії; про порушення традиції проведення зборів ЦП, на якому рішення приймалися при наявності кворуму у 2/3 членів ЦП; про ст. 57 Статуту НРУ, за якою всі Ухвали з’їздів, ВПК та ЦП підписував Голова НРУ. В. Чорновіл вважав нечинними Ухвали ЦП від 20 лютого, а їх виконання — позастатутними діями. Він пропонував не проводити 21 — 28 лютого КК, не брати участі у спробах сфабрикувати позарчеговий Х з’їзд, що стало б причиною остаточного “розколу” Руху. На думку Голови “НРУ — 1”, другий етап ІХ Зборів Руху був скликаний відповідно до Статуту Руху [13].

Таким чином, за ст. 45 Статуту НРУ 1/3 КО НРУ мали право скликати позачергові Збори. “Опозиція” вважала, що у заяві

16 лютого 1999 р. були підписи голів КО, які не були затвержені документами керівних органів КО НРУ [14, 5]. Ю. Ключковський зазначив, що керівники 13 КО були уповноважені на дані дії рішеннями керівних органів КО — Ухвалою КП Миколаївської КО від 10 лютого 1999 р., Рішенням КП Львівської КО від 25 січня 1999 р., Зверненням КР Кримської КО від 19 січня 1999 р., Рішенням КП Кіровоградської КО від 15 лютого 1999 р., Ухвалою КП Івано-Франківської КО від 21 січня 1999 р., Рішенням КП Закарпатської КО від 26 січня 1999 р., Резолюцією КР Запорізької КО від 24 січня 1999 р., Рішенням КП Дніпропетровської КО від 18 січня 1999 р., Ухвалою КР Херсонської КО від 30 січня 1999 р., Ухвалою КП Харківської КО від 19 січня 1999 р., Заявою КР Сумської КО від 22 січня 1999 р., Ухвалою КП Сумської КО від 15 лютого 1999 р. та Ухвалою КР Полтавської КО від 24 січня 1999 р. Отже, голови 13 КО НРУ отримали повноваження від відповідних КО рішеннями їх статутних керівних органів, які за ст. 39 Статуту НРУ “Постійно діючим керівним органом крайової організації Руху є крайовий провід” та ст. 36 Статуту НРУ мали на це право [15; 16].

Заява голів КО щодо скликання позачергового з’їзду відповідала Статуту НРУ. Але у Статуті не було зазначено про створення “оргкомітету”. За ст. 46 та ст. 54 Статуту НРУ ЦП мав право скликати, визначати норму представництва та формувати порядок денний Зборів. Проте у Статуті не зазначено про функції ЦП при проведенні позачергових Зборів, а існувало право ЦП та 1/3 КО скликати їх. На думку автора, словосполучення “скликати позачергові збори” означало: 1) негайне скликання; 2) скликання у зазначений термін; 3) скликання у зазначений термін, встановлення норми представництва та порядок денний (це стосувалося проведення наступного з’їзду, а не завершення). 13 голів КО зазначили та обґрунтували, що позачергові Збори повинні бути другим етапом ІХ з’їзду НРУ, на який не потрібно встановлювати норму представництва. У заяві 16 лютого “Про проведення 6 березня 1999 р. другого етапу ІХ з’їзду НРУ” було визначено дату та запропоновано порядок денний. Організаційні дії ЦП не були необхідні, бо делегати, обрані на перший етап ІХ Зборів, були учасниками другого етапу. ЦП відхилив вимогу 13 КО провести другий етап ІХ з’їзду.

Ю. Ключковський вважав, що “опозиція” неправильно тлумачила ст. 45 Статуту [16, с. 15]. За її інтерпретацією, рівноправності у суб’єктів не було: ініціатива 1/3 КО була залежною від дій ЦП, який міг не виконувати їх вимогу.

“Чорноволівець” Ю. Ключковський зазначав, що за такою аналогією діяли 13 КО, які не повинні були визначати квоту представництва для ІХ з’їзду НРУ [17, 15]. Створення “оргкомітету” для проведення другого етапу ІХ Зборів могло свідчити, що ЦП повинен був займатися організаційними справами.

Дослідження даної проблеми показало, що в Статуті НРУ існували неточності та недоопрацювання, які створювали умови для суб’єктивного тлумачення. У Статуті не були визначені функції 1/3 КО НРУ як рівноправного суб’єкта скликання позачергових Зборів, які мали право запропонувати проведення Зборів у визначений час, з порядком денним, а ЦП повинен був їх виконати або узгодити дату для організаційного забезпечення при проведенні Зборів. Наявність цих функцій у Статуті не потребувало б створення “оргкомітетів”. Тому створення “оргкомітету” та неприйняття ЦП вимог 13 голів КО були нестатутними діями.

3 лютого 1999 р. Президія ЦП за головуванням В. Чорновола одногослоно прийняла рішення про призначення на 20 лютого засідання ЦП (за пунктом Е ст. 55 Статуту НРУ Президія ЦП пропонувала порядок денний ЦП і скликала позачергові засідання ЦП; за ст. 57 засідання ЦП мав право скликати Голова Руху, який за ст. 54 проводив засідання ЦП). Таким чином, 20 лютого 1999 р. відбулося легітимне зібрання ЦП. Розпорядженням Голови Руху була перенесена дата скликання ЦП, проте за ст. 54 Статуту НРУ відхилити Ухвали Президії ЦП мав право ЦП. Нестатутною дією було скасування заступником Голови НРУ розпорядження Голови НРУ. У Статуті не існувало поняття “розпорядження”, а було право Голови НРУ скликати ВПК, ЦП тощо, яке могло тлумачитись по-різному.

Статут НРУ не зазначав, що засідання ЦП могло відбутися при наявності кворуму у 2/3 членів. При відсутності Голови НРУ засідання ЦП мав право проводити заступник Голови (Б. Бойко, В. Черняк, Ю. Костенко). Засідання ЦП 20 лютого 1999 р. відбулося згідно зі Статутом НРУ, але прийняті на ньому рішення не відповідали ст. 57 Статуту НРУ. Таким чином,

позастатутні дії обох сторін свідчать, що скликання з'їздів НРУ відбувалося нелегітимно.

“Костенківці” не могли провести другий етап ІХ Зборів НРУ, тому заявили про проведення Х з'їзду з іншими обраними делегатами, які були їх прибічниками. Це вони аргументували тим, що за рішенням першого етапу ІХ Зборів НРУ другий етап повинен був відбутися після набуття чинності у травні 1999 р. Закону “Про вибори Президента України”, тому ЦП відхилив заяву 13 голів КО про проведення другого етапу ІХ з'їзду НРУ.

Ю. Ключковський відзначав, що не було підстав вважати нечинним скликання другого етапу ІХ з'їзду НРУ. VIII Збори НРУ для вирішення питання про кандидата у Президенти прийняли Ухвалу про скликання позачергових Зборів НРУ на кінець осені — початок зими 1998 р. та доручили ЦП визначити дату з'їзду. 5 вересня 1998 р. ЦП ухвалив скликати ІХ Збори Руху 5 — 6 грудня 1998 р., а 3 жовтня 1998 р. — провести з'їзд у два етапи: другий етап мав відбутися у терміни, визначені законом для висування кандидата у Президенти. Ю. Ключковський зазначав, що це було рішення ЦП, а не з'їзду [18, 14].

13 грудня 1998 р. перший етап ІХ Зборів ухвалив рекомендувати другому етапу Зборів розглянути для остаточного визначення на вибори кандидатури В. Чорновола і Г. Удовенка. Ю. Ключковський відзначав, що на першому етапі не була визначена дата проведення другого етапу [19, 14]. В двох документах (один з них — Ухвала “Про участь НРУ у виборах Президента України в 1999 р. та визначення претендента в кандидати від НРУ”), прийнятих на першому етапі ІХ Зборів, не зазначалось, що другий етап відбудеться у термін, визначений першим етапом ІХ Зборів, і дата скликання другого етапу буде визначена ЦП після набуття чинності Закону “Про вибори Президента України” [20; 21].

Отже, 13 КО НРУ мали право позачергово скликати ІХ Збори, які не були завершеними. Проблема визначена першим етапом ІХ Зборів НРУ була актуальною для другого етапу. Ю. Ключковський відзначав, що “у зв'язку зі складними політичними процесами у ЦП, викликаними намаганням деяких його членів ревізувати рішення першого етапу ІХ Зборів щодо кандидатури на президентських виборах та прямим протистоянням з Головою НРУ, а також через потребу нормалізувати

ситуацію у керівництві партії, 13 КО (з 26), які склали територіальну структуру НРУ, виступили з ініціативою проведення з'їзду партії, який остаточно визначив би політику НРУ в тих умовах і впорядкував би діяльність керівних органів партії” [22, с. 14].

Дослідження легітимності заяви 13 голів КО 16 лютого 1999 р., засідання ЦП 20 лютого 1999 р. та легітимності їхніх рішень щодо проведення другого етапу IX з'їзду НРУ та X позачергового з'їзду НРУ показало, що заява 13 голів 16 лютого 1999 р. відповідала Статуту НРУ. Це означає, що ЦП на засіданні 20 лютого 1999 р. повинен був прийняти заяву 13 голів КО щодо проведення позачергового другого етапу IX з'їзду НРУ та організувати його проведення, адже 1/3 КО була рівноправним суб'єктом при скликанні позачергових Зборів НРУ. У Статуті не було зазначено, що ЦП мав право не прийняти заяву 1/3 КО. Засідання ЦП 20 лютого 1999 р. відбувалося згідно Статуту, адже 3 лютого 1999 р. на засіданні Президії ЦП при головуванні В. Чорновола було прийняте рішення щодо проведення 20 лютого 1999 р. засідання ЦП. На засіданні ЦП 20 лютого головував заступник Голови НРУ. Але прийняття засіданням ЦП нестатутного рішення щодо проведення X позачергових Зборів НРУ, які не повинні були відбутися без проведення другого етапу IX Зборів НРУ, та не підписання Головою Руху ухвал даного засідання ЦП, свідчить, що X позачергові Збори НРУ були нелегітимними. Таким чином, легітимними до свого проведення були IX Збори НРУ. Створення “орґкомітету” для проведення другого етапу IX Зборів НРУ було вимушеною дією “чорноволівців”.

“Опозиція” відзначала, що на позачергових X Зборах НРУ партія обрала нового Голову; вперше делегати обиралися на з'їзд за представницьким принципом — від кількості рухівців у місцевих організаціях, а не методом направлення “двадцятки” від кожної з областей, що зменшувало роль і вплив більших, дієвіших та авторитетніших КО НРУ. Вперше мандатна комісія не пропонувала додатково підтвердити мандати деяких учасників, а не відмовляла, як раніше, значній групі делегатів з недооформленими документами. Кворум з'їзду складав понад 90% повноважних представників від 25 КО [23, 6]. “Опозиція” називала даний з'їзд легітимним, але Ю. Ключковський ґрун-

товно дослідив проведення з'їзду, його кворум, і зробив висновок, що це зібрання відбулося з порушеннями Статуту НРУ, що не могло бути визнане чинним з'їздом НРУ [24; 13].

“Костенківці” вважали, що другий етап ІХ Зборів НРУ ще до проведення був нелегітимним, відбувався з порушенням Статуту: на з'їзді не існувало кворуму. В. Шевченко відзначав, що 317 делегатів першого етапу ІХ з'їзду у заявах до Секретаріату НРУ повідомили, що не будуть брати участь у другому етапі, бо вважали його нестатутним. Він зазначив, що для нелегітимності з'їзду потрібна була 271 заява, “але його готували і провели, в одних, відібравши мандати, а іншим, навпаки, безпідставно видавши...” [25, с. 6].

Газета “День” зазначала, що мандатна комісія другого етапу ІХ з'їзду НРУ зареєструвала 547 делегатів, за необхідних для кворуму 510 [26]. Ці дані не відповідають підрахункам Ю. Ключковського, який вважав, що скликання другого етапу відбулося згідно Статуту НРУ; на з'їзді був забезпечений кворум. Ю. Ключковський повідомляв, що для роботи у першому етапі з'їзду було обрано 810 делегатів, але за рішенням мандатної комісії другого етапу в його роботі не могли брати участь 45 делегатів від Молодого Руху (МР), які були обрані на молодіжній конференції, бо це порушувало Статут: МР не міг мати окремої від партії квоти на з'їзд, адже становив частину єдиної партії [27, 3-19].

Таким чином, Ю. Ключковський вважав, що на другому етапі ІХ з'їзду загальна кількість делегатів мала становити 765 ($810 - 45 = 765$), від якої $2/3$ становили 510 делегатів. У роботі з'їзду взяло участь 520 делегатів. Ю. Ключковський відзначав, що можна було не враховувати обраних 30 делегатів від асоційованих членів Руху, 20 представників з яких брали участь у роботі з'їзду. Таким чином, загальна кількість делегатів зменшувалася ($765 - 30 = 735$) і відповідно зменшувався кворум, який становив 490. У роботі з'їзду без 20 делегатів від асоційованих членів Руху брало участь 500 делегатів [28, с. 16].

Аналіз підрахунків Ю. Ключковського засвідчив, що на другому етапі ІХ Зборів НРУ не було кворуму, тобто проведення з'їзду не відповідало Статуту НРУ. На перший етап ІХ Зборів НРУ було обрано 810 делегатів: члени Руху, обрані на КК Руху за поданням РО згідно з нормою представництва, члени, які

входили до числа делегатів ЦП, ЦКРК, народні депутати — члени Руху, 45 делегатів від МР та 30 делегатів, які були обрані від асоційованих членів Руху. Таким чином, 540 делегатів становили кворум з'їзду. У роботі другого етапу з'їзду взяло участь 520 делегатів, що свідчило про його нелегітимність.

Ю. Ключковський зазначав, що мандатна комісія другого етапу ІХ з'їзду прийняла рішення, що в роботі з'їзду не могли брати участь 45 делегатів від МР. Мандатна комісія першого етапу ІХ Зборів НРУ зареєструвала делегатів, які були обрані на конференції МР. Таким чином, перший етап ІХ Зборів НРУ відбувся також з порушеннями Статуту НРУ. Рішення мандатної комісії другого етапу Зборів було спрямоване проти участі у роботі з'їзду представників МР, які підтримали “опозицію” [29, с. 17].

Таким чином, Х позачерговий з'їзд НРУ та другий етап ІХ Зборів НРУ відбулися з порушеннями Статуту НРУ і рішення, які були на них ухвалені, були позастатутними.

Наприкінці березня 1999 р. Мін'юст визнав легітимним другий етап ІХ Зборів НРУ. “За діями Міністерства юстиції проглядаються сили, зацікавлені в знищенні Руху, які навіть трагічну загибель В. Чорновола використовують для поглиблення розколу в партії, — прокоментував рішення Мін'юсту Ю. Костенко. — Очевидно, що це не юридичне рішення, а виконання політичного замовлення. Влада намагається знищити Рух” [30, с. 7].

В. Шевченко звинувачував владу у фальсифікації, упередженні щодо “опозиції”. Він відмічав, що Мін'юст ретельно вивчав документи щодо скликання Х позачергового з'їзду Руху, на відміну від другого етапу ІХ з'їзду, який відбувався з порушенням Статуту НРУ (“... деяких делегатів не пропускали...”; окремі області обрали на з'їзд інших делегатів; реєстрування відбувалося “галочками”; голосування було умовним, без підрахунків “за”). В. Шевченко наводив, як приклад, документ-висновки управління юстиції у Тернопільській області (лист до Мін'юсту № 17/376 від 26.03.1999 р.) щодо участі КО НРУ у партійних з'їздах, яким мав довести нелегітимність проведення “чорноволівцями” засідань КР і КК Тернопільського Руху, та показати, що місцеве управління юстиції, яке широко висвітлювало події, не зробило правильних висновків

у бік “опозиції”. Він вважав, що влада з літа 1998 р. до березня 1999 р. “усувала” Рух з виборчої кампанії, бо партія мала висувати власного кандидата та не підтримувати Президента [31, с. 7-8].

Голова політвиконкому ПРП І. Гринів заявив, що ПРП підтримала рішення Мін’юсту про визнання легітимним другого етапу ІХ з’їзду НРУ. Він вважав, що завдяки цьому рішення НРУ як партія та блок Руху і ПРП продовжуватиме розвиватися. Представник НДП А. Білоус зазначив, що рішення Мін’юсту кардинально не вплине на НРУ, адже, не маючи лідера масштабу В. Чорновола, партія приречена на занепад. На його думку, не відбудеться возз’єднання НРУ, бо НРУ (К) (Костенка) була іншою “більш респектабельною з консервативним ухилом” партією. Соціал-демократ (СДПУ (о)) О. Чубатенко відмічав, що події в НРУ — це не “підступи влади”. Він виклав бачення, що “опозиція” повинна була звернутися до Мін’юсту з пропозицією не приймати рішень щодо НРУ, доки не будуть урегульовані внутрішньопартійні питання, та бути ініціатором об’єднання Руху [32].

Таким чином, наслідком внутрішньопартійної кризи в НРУ наприкінці лютого 1999 р. став початок етапу відкритого “розколу” партії. Для обох частин НРУ актуальною була проблема їх легітимності, що свідчило про неможливість об’єднавчих процесів. Дослідження проблеми легітимності Х позачергового з’їзду НРУ та другого етапу ІХ Зборів НРУ засвідчило те, що обидва з’їзди відбулися з порушеннями Статуту НРУ і рішення, які були на них ухвалені, були позастатутними. Обидві опонуючі сторони не змогли створити умови для проведення легітимних з’їздів. Причинами цього були існуючі в Статуті НРУ неточності та недоопрацювання, які створювали умови для суб’єктивного тлумачення. Прийняті Мін’юстом та Верховним Судом України рішення щодо легітимності другого етапу ІХ Зборів НРУ закріпили “розкол” у НРУ. Аналіз аргументів політиків та висновки щодо нелегітимності проведення обох з’їздів можуть свідчити про виконання цими структурами політичного замовлення влади.

Джерела та література

1. Статут Народного руху України. — Погоджено із змінами і доповненнями 3 лютого 1998 р. — 18 с.
2. Там само.
3. Архів ЦП НРУ. IX Всеукраїнські збори НРУ. — Лист ЦП НРУ до голів обласних та районних організацій Руху, делегатів Всеукраїнських Зборів Руху, членам обласних проводів та рад, депутатам — рухівцям усіх рівнів, головам організацій — асоційованих учасників Руху (20 лютого 1999 р.).
4. Шевченко В. Хто і як розколював Рух. — К.: ФастівРухІнформ, 1999. — 10 с.
5. Рішення фракції Народного Руху України // Голос України. — 1999. — 20 лютого.
6. Архів ЦП НРУ. IX Всеукраїнські збори НРУ. — Лист ЦП НРУ до голів обласних та районних організацій Руху, делегатів Всеукраїнських Зборів Руху, членам обласних проводів та рад, депутатам — рухівцям усіх рівнів, головам організацій — асоційованих учасників Руху (20 лютого 1999 р.).
7. Шевченко В. Хто і як розколював Рух. — К.: ФастівРухІнформ, 1999. — 10 с.
8. Архів ЦП НРУ. Документи по з'їзду до Мін'юсту. — Ухвала ЦП НРУ “Про скликання 10-х позачергових Всеукраїнських зборів НРУ” (20 лютого 1999 р.).
9. Поточний архів МКО НРУ. — Спр. 11. Голові районної (міської) організації НРУ (20 лютого 1999 р.).
10. Архів ЦП НРУ. Документи по з'їзду до Мін'юсту. — Ухвала ЦП НРУ “Про скликання 10-х позачергових Всеукраїнських зборів НРУ” (20 лютого 1999 р.).
11. Архів ЦП НРУ. Документи по з'їзду до Мін'юсту. — Ухвала ЦП НРУ (20 лютого 1999 р.).
12. Архів ЦП НРУ. IX Всеукраїнські збори НРУ. — Ухвала ЦП НРУ “Про другий етап IX Всеукраїнських зборів НРУ” (20 лютого 1999 р.).
13. Звернення до всіх членів Руху // Український південь. — 1999. — 25 лютого.
14. Шевченко В. Хто і як розколював Рух. — К.: ФастівРухІнформ, 1999. — 10 с.
15. Це була нова спроба осудити В'ячеслава Чорновола / Упор. Л. Григорович та Ю. Ключковський. — К.: УАБ, 1999. — 19 с.
16. Там само.
17. Там само.
18. Там само.
19. Там само.
20. Архів ЦП НРУ. Документи НРУ. — Ухвала IX Всеукраїнських зборів НРУ “Про участь НРУ у виборах Президента України в 1999 р. та визначення претендента в кандидати від НРУ” (13 грудня 1998 р.).

21. Архів ЦП НРУ. Ухвали ЦП НРУ 1999 р. — Ухвала ІХ Всеукраїнських зборів НРУ (13 грудня 1998 р.).
22. Це була нова спроба осудити В'ячеслава Чорновола / Упор. Л. Григорович та Ю. Ключковський. — К.: УАБ, 1999. — 19 с.
23. Шевченко В. Хто і як розколював Рух. — К.: ФастівРухІнформ, 1999. — 10 с.
24. Це була нова спроба осудити В'ячеслава Чорновола / Упор. Л. Григорович та Ю. Ключковський. — К.: УАБ, 1999. — 19 с.
25. Шевченко В. Хто і як розколював Рух. — К.: ФастівРухІнформ, 1999. — 10 с.
26. Гаврилова І. Гасло “Будьмо разом!” Чорновіл адресував не однопартійцям, а владі // День. — 1999. — 10 березня.
27. Це була нова спроба осудити В'ячеслава Чорновола / Упор. Л. Григорович та Ю. Ключковський. — К.: УАБ, 1999. — 19 с.
28. Там само.
29. там само.
30. Шевченко В. Хто і як розколював Рух. — К.: ФастівРухІнформ, 1999. — 10 с.
31. Там само.
32. Золоторьов В. Влада вирішила “підзаробити” на смерті Чорновола, а Мін'юст потрапив у політичну пастку // День. — 1999. — 1 квітня.

Анотації

***Овсиенко С. Л.* Проблема легитимности двух частей НРУ (исторический анализ).**

В статье исследуется проблема соответствия второго этапа ІХ и Х съездов НРУ уставу партии. Она предоставляет возможность проанализировать некоторые причины “диссидентства” НРУ и влияние решений правительственных органов в свете этой проблемы на развитие партии.

***Ovsienko S. L.* The problem of legitimacy of the two parts of Narodniy Ruch of Ukraine (historical analysis).**

The article investigates the problem of correspondence of the second stage of the 9th NRU Congress and the 10th NRU Congress to the rules of the party. It gives the possibility to analyze some reasons of NRU “dissidence” and the impact of the legal bodies’ decisions concerning the problem on the development of the party.